כל כנויי נדרים כנדרים. דעיקר נדר דכתיב בתורה (במדבר ל) אם כי ידור נדר דאמר קרבן שאני אוכל לך או קרבן שאני נהנה לך ואם אמר בלשון אחר בכינוי נדר כדקתני לקמן [נ.] קונם שאני [ב] נהנה לך או קונם שאני נהנה לך דאם כינה לקרבן בהני לשונות נמי מיתסר בהו בנדרים כמו שאסור גבי קרבן וכן כנויי חרמים כחרמים וכן כנויי שבועות כו' מפרש לקמן [ג]: **מודר אני ממך.** כלומר הרי עלי כנדר מה שאני נהנה ממך או ר"ל [ד] מופרשני ממך בהאי לשון או אמר מרוחק אני ממך דמשמע דמיתסר נפשיה ולא מיתהני מיניה וכל הני כיון דלא מפרש ממש לנדר דלא מידכר ביה שום לשון קרבן הויין ידות: **מנודה אני לך.** כמו שאם היה בנידוי דאסור ליה ליהנות ולימן בהדיה כך אסר נפשיה עליה: **ר"ע היה חוכך בזה להחמיר.** הוה מחכך להחמיר [ד] דאסור נמי דעניין נדר הוא ולא בריר ליה:

גמ'

כל

[א] כינויי נדרים כנדרים [ב] וחרמים כחרמים [ג] ושבועות כשבועות [ד] ונזירות כנזירות [ה] האומר לחברו מודרני ממך מופרשני ממך מרוחקני ממך שאני אוכל לך שאני טועם לך אסור מנודה אני לך ר"ע היה [ו] חוכך בזה להחמיר:

גמ'

כל כנויי נדרים. נדר הוא בחמד משני עניינים אם נדרי הקדש שהוא מקדיש לבדק הבית או למזבח ובענין זה אינו יכול להקדיש אלא מה שהוא שלו ואיסורו כולל כל אדם או נדרי איסור שאסר על עצמו דברים המותרים ובענין זה יכול לאסור אפילו נכסי חבירו עליו ואין איסורו שוה לכל. ומס' זו היא בענין נדרי איסור שמה ששנה כאן חרמים כחרמים היינו משום שלשון חרם כשם שהוא כולל חרמי בדק הבית כך הוא כולל נדרי איסור כדתנן לקמן (דף מז:) הריני עליך חרם המודר אסור הרי את עלי חרם המדיר אסור ומשום האי גוונא תנא חרמים הכא דאילו חרמי בדק הבית לא שייכי בהאי מס' אלא בסדר קדשים. ונדרי איסור הם בחמד משלשה דרכים עיקר הנדר וכנויו וידות. עיקר הנדר הוא שיאמר דבר זה אסור עלי ובין שהתפיסו בדבר אחר בין שלא התפיסו זהו נדר האמור בתורה אלא דהיכא שהתפיסו בעינן שיתפיסו בדבר הנדור ולא בדבר האסור וכדאמרינן ברש פרק שבועות שתים בתרא (שבועות דף כ:) מאי טעמא דאמר קרא כי ידור נדר לה' [במדבר ל] עד שידור בדבר הנדור כלומר שאע"פ שנדר אל בלא התפסה אפ"ה אם התפיסו בעינן שיתפיסו בדבר הנדור ולא בדבר האסור וכמו שכתבתי אם בס"ד הלכך היכא שהתפיס ואמר הרי ככר זה עלי כקרבן חייל נדריה ועיקר נדר הוא זה. וכינויו הוא שבמקום קרבן יאמר קונם קונם וכל שאמר כן הרי הוא אסור כאילו אמר קרבן עלי ככר זה והיינו דתנן כל כנויי נדרים כנדרים ובהני כנויין פליגי ר' יוחנן וריש לקיש בגמרא [לקמן י.] דר"י אמר לשון נכרים הם ור"ל אמר לשון שבדו להם חכמים להיות נודרים בו. ולר"י דאמר לשון נכרים הם ולאי הנודר בהם כנודר בעיקר קרבן שהנדרים נאמרים הם בכל לשון ואפי' לר"ל נמי דאמר שהם לשון שבדו להם חכמים הרי הם ג"כ כנדר גמור מדאורייתא שהרי כל הלשונות אינן אלא הסכמת אומה ואומה ולא גרעה הסכמת חכמים ז"ל מהסכמתם הלכך הוו להו מדאורייתא. וה"נ משמע בריש מזיר [ב.] דפרכינן אמתני' פתח בכנויין ומפרש ידות ומשני תנא כי פתח פתח בעיקר קרבן והדר מפרש ידות דאתיין ליה מדרשא אלמא דלכ"ע כנויין דאורייתא לחיובי עלייהו קרבן דאי לר"ל לא מחייב עלייהו קרבן ה"ל למימר התם הניחא למ"ד כנויין לשון נכרים הם אלא למ"ד לשון שבדו להם חכמים מאי איכא למימר כדאיתמר בסוגיין דהכא [ג.] אלא ודאי משמע דלכ"ע כנויין דאורייתא. ואיכא למידק לר"י דאמר לשון נכרים הם מאי שנא דפריש הכי לישני דקונם קונם קונם טפי משאר לישני לימא הנודר בכל לשון נדרו נדר. והנכון שראיתי בזה הוא מה שפי' החכם הגדול ר' יהודה בר' חסדאי ז"ל דרבותא אשמעינן דלא מבעי בלשונות נכרים שהם לשונות גמורים שהנודר בהם נדרו נדר אלא אפי' בלשונות אחרים גמורים כגון אלו דקונם קונם שהרי לשון הקודש הוא אלא שנשתנה וסד"א שהנודר בהן לא יהא נדר כיון שאינן לשון גמור בפ"ע קמ"ל דכיון שהנכרים מדברים בהם אע"פ שאינו מעיקר לשונם אלא משינוי שהוא בידם הרי הוא נדר גמור וכ"ש שאר לשונות הנכרים ויש הוכחה לפירוש זה בירושלמי וה"ט נמי דקרי להו כנויין כלומר שהם מלשון נדר אלא שהוא מכונה כמו המכנה שם לחבירו [נ"מ מח:]. אלו הם כנויי נדרים. וידות נדרים הוא שמתחיל במלקת דבורו של נדר אלא שאינו גומר אותו ואותו מלקת הדבור [הוי כאילו] נודר כל השלמות הדבור כאדם האומר אם יד שלו ומטלטלו כולו ומש"ה חייל נדרא ולקמן מפרש להו לידות: **וחרמים כחרמים.** כלומר שהאומר נכסים אלו עליו חרם חרף חרם הרי אלו כאילו אמר נכסים אלו עליו חרם והם אסורים עליו: **ושבועות כשבועות.** כלומר כינוי שבועה הרי הוא כשבועה וחייל. ומהא שמעינן דשבועה לא בעיא שם אלא כיון שאמר שבועה או שבועה שהיא כנויה שלא אוכל ככר זה אסור לאכלו דמתני' בכה"ג עסקינן דאי בשהזכיר את השם מאי איריא משום כנוי שבועה תיפוק לי משום הזכרת השם דאפילו בלא שבועה ובלא כנוי הוי שבועה. והרמב"ם מדאמרינן בפ' אין מעמידין (ע"ז כח.) לאלהי ישראל לא מגלינא וכדאי' התם ולקמן נמי במכילתין (דף כב:) אמרי' מארי כולא לא טעימנא. **ועוד דלמ"ד כנויין לשון שבדו הם** [לקמן י.] להכי תקנו כנויין בשבועה כי היכי דלא לימר שבועה לה' כדמוכח בגמ' [שם] אלמא כל שהזכיר שבועה או כנויה אפי' בלא הזכרת השם מלבוי מדאמרינן בפ' שבועת העדות (שבועות לה:) דשבועת העדות בעיא שם וכדילפינן התם אלה אלה מסוטה. תירץ ר"ת ז"ל דה"מ במושבע מפי אחרים דהא מסוטה גמרי' לה שמושבעה מפי כהן אבל במושבע מפי עצמו לא בעי' שם. ותמהני עליו פה קדוש איך אמר דבר זה דהא אמרינן בפ"ק שבועות שתים בתרא (שם דף פט:) דהמוליא אמן אחר שבועה כמוליא שבועה מפיו דמי וילפי' לה מסוטה דכתיב ואמרה האשה אמן אמן [במדבר ה] כלומר והויא כמושבעת מפי עצמה וכמו שפרש"י ז"ל שם וכפ' שבועת העדות (שבועות דף לו.) דאי לא אפי' מושבעת מפי אחרים לא הויא וה"ט דתנן התם דאע"ג דבשבועת בטוי דמושבע מפי אחרים פטור כל היכא שענה אמן חייב וכיון שכן דמסוטה גמרינן הוה לן למימר דאפי' מושבע מפי עצמו ליבעי שם ולפיכך לא ידחתי לגוף דעתו בזה. ועוד הקשו עליו דהתם משמע דאפי' במושבע מפי אחרים לא בעי שם דתנן התם (דף לה.) משביעי עליכם אומרכם אני וכו' הרי אלו חייבים ומסיק אמר הר"ק משביעי עליכם בשבועה אלמא בלשון שבועה נלמוד מגי ואע"פ ברש"י ז"ל פי' שם במילתיה דאביי דמיירי בשהזכיר את השם אין זה במשמעות הלשון. אלא עיקרן של דברים דההיא דאמרינן דשבועת העדות בעיא שם ר' חנינא בר אידי היא דגמר אלה אלה מסוטה אבל רבנן לא בעו לא שם ולא כנוי וכדמוכחא מתני' וכי תנן התם ובכל הכנויין הרי אלו חייבין לא דבעיא שם או כנוי אלא דאם כינה לקרבן בהני לשונות (ג) כמשביע בשמים ובאמרן דתנן התם דפטורין אלא שהראב"ד ז"ל אמר לענין מלקות אינו לוקה אלא דעתו בזה. ועוד הקשו עליו דהתם משמע דאפי' במושבע מפי אחרים לא בעי שם דתנן התם (דף לה.) משביעי עליכם אומרכם אני וכו' הרי אלו חייבים ומסיק אמר הר"ק משביעי עליכם בשבועה אלמא בלשון שבועה בלחוד מגי ואע"פ ברש"י ז"ל פי' שם במילתיה דאביי דמיירי בשהזכיר את השם אין זה במשמעות הלשון. אלא עיקרן של דברים דההיא דאמרינן דשבועת העדות בעיא שם ר' חנינא בר אידי היא דגמר אלה אלה מסוטה אבל רבנן לא בעו לא שם ולא כנוי וכדמוכחא מתני' וכי תנן התם ובכל הכנויין הרי אלו חייבין לא דבעיא שם או כנוי אלא דאם כינה לקרבן בהני לשונות (ג) כמשביע בשמים ובאמרן דתנן התם דפטורין אלא שהראב"ד ז"ל אמר לענין מלקות אינו לוקה אלא דעתו בזה. ועוד הקשו עליו דהתם משמע דאפי' במושבע מפי אחרים לא בעי שם דתנן התם (דף לה.) משביעי עליכם אומרכם אני וכו' הרי אלו חייבים ומסיק אמר הר"ק משביעי עליכם בשבועה אלמא בלשון שבועה בלחוד מגי ואע"פ ברש"י ז"ל פי' שם במילתיה דאביי דמיירי בשהזכיר את השם אין זה במשמעות הלשון. אלא עיקרן של דברים דההיא דאמרינן דשבועת העדות בעיא שם ר' חנינא בר אידי היא דגמר אלה אלה מסוטה אבל רבנן לא בעו לא שם ולא כנוי וכדמוכחא מתני' וכי תנן התם ובכל הכנויין הרי אלו חייבין לא דבעיא שם או כנוי אלא דאם כינה לקרבן בהני לשונות (דף כו:) אמר שמואל גמר בלבו לידור אי לא דהשבינן להו כאילו הוציא בשפתיו לא הוי נדר כדאמרינן בפרק ג' דשבועות (דף כו:) אמר שמואל גמר בלבו צריך להוציא בשפתיו:

שבועת העדות (דף לה) קאמר יתן ה' אותך לאלה ולשבועה נאמר כאן אלה ונאמר להלן אלה מה להלן בשם אף כאן בשם וכן ריש פ' שבועת הדיינין (דף לח) קאמר כאלן כך תניא דאמר בעיון שם אפי' תיבה רבנן דאמרי בכינויין אבל (לא) בלא כינוי בשם לא אמרינן אבל אם אוכל שבועה שאוכל לך אסור ואותו"ת הא דבעיון שם או כינוי במושבע מפי אחרים אבל מושבע מפי עצמו מאי אסר נפשיה בלא שום כינוי: ונזירות בנזירות. פירשה אמאי לא תנא חרמי בדק הבית וכו' וי"ל דלמ"ד לשון נכרים לא ממעט להם לשון שבדו חכמים ס"ל דלהכי לא תנא דלא כתב ערך לה' אסור לה' הקדש לה' כמו דכתיב חרם לה' וקרבן לה': **האומר לחבירו מודר אני ממך.** הני ידות מיקרו שאינו גומר דבריו אלא מתחיל והוי ידות כמו יד לכלי ומפרש בגמ' אמאי שבק בכינויין דמיירי בהון ומפרש ידות דלא חייבי בהון: **שאני אוכל לך.** יש דגורסין ביו"ד שאני אוכל לך ולקשה דהא אין נדרים תלין אלא על דבר שיש בו ממש ושמא מיירי דמקרבין בו לאכול ואומר שאני אוכל ואינו כמו קונם שאני אין אוכ"ש דבגמ' משמע דבמידי דמאכל אף שאני ביו"ד לא קרי בזה דבר שאין בו ממש ולא דמי לשאני יש דאמר לקמן (דף יד) [דהוא] דבר שאין בו ממש דהתם אין בו ממש לא בדבור ולא בשינה אבל הכא מ"מ במאכל שהוא מזיק יש בו ממש והוא קונם המאכל עצמו ענין זה שאני אוכל וא"ת מהו עיקר הנדר בשלמא חרמים ושבועות מן השבועה וי"ל שנדר עצמו הוא עיקר דאמר ככר זה עלי נדר וכן משמע מתני' כינוי נדרים כנדרים וקרא נמי מוכח כי ידור נדר ולא נראה דא"כ מאי מתן אדרבה הוא עיקר הנדר ועוד קשה דקאמר קונם קונם הרי זה כינוי לקרבן הוה ליה למימר לנדרים לכך נראה לפרש דעיקר הנדר כשהוא אומר ככר זה עלי קרבן וכי ידור נדר אתי למימר דבעינן שידור בדבר הנדור:

מסורת הש"ס

[א] [פי' הר"ן על זה דתמצא לקמן ז.], [ב] ס"א אוכל, [ג] [דף י.], [ד] [וע"ע בפרש"י לקמן ז. ד"ה רבי עקיבא], [ה] [שמות כ:], [ו] [ויקרא יט:].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מודר אני וכו' או אמר לו בהאי לשון מופרשני ממך או אמר מרוחק: (ב) ב"י ד"ה ושבועות וכו' כמשביע פתם ומהני ולא הוי כמשביע בשמים:

מוסף רש"י

נדרים. לאומר הרי עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני (במדבר ל ג). עיקר הנדר הוא דרך התפסה בדבר שכבר היה חול ונתקדש, כגון שהיתה לפניו חתיכה של חולין וחתיכה של בהמת קרבן ואומר הרי עלי זו כזו, או שיאמר הרי חתיכה זו עלי כקרבן (מאירי בשמו). היה חוכך בזה להחמיר. כלומר שמתחכך אילך ואילך, כך איהו לא בריר ליה שיהא ודאי אסור (לקמן ז.).

פירוש הרא"ש

כל כנויי נדרים כנדרים. כל שאינו עיקר הפס נקרא כנוי כמו המכנה שם לחבירו. נדרים עיקר נדר האמור בתורה הוא שמתפיס החפץ בדבר הנאסר ע"י איסור פה כגון קרבן או הקדש או שנשבע עליו וכפ"ג דשבועות דריש ליה מקרא כי ידור נדר עד שידור בדבר הנדור. והכנוי הוה כעיקר הנדר ולקמן מפרש הי ניהו ובגמרא מפרש טעמא: **וחרמים כחרמים.** חרם אדם (כנוי) שהחרים נכסיו או מקצתם ואומר הרי זה [נ"מ אלו] חרם. ותרי גווני חרמים ניהו חרמי גבוה וחרמי הגיס חרמי בדק הבית ומיעלין בהם יש להם פדייה. חרמי הגיס אין להם פדייה אלא ניתנין לכהנים ועד שלא בא לידי הכהנים מועלין בהם ומשגחו לד כהן הרי הם כחולין לגבל בדבריהם ופליגי תנאי בפרק [המקדש שלהו] בערכין (דף כח:) איכא מאן דאמר אתם חרמים לבדק הבית ואיכא מאן דאמר אתם חרמים לכהן: **האומר לחבירו מודר אני ממך.** כל הני מקרו ידות כמו בית יד הכלי שאינו עיקר הכלי והאוחז בו הכלי עולה עמו וכך הנך ידות אינו גומר דבריו לפרש הנדר אלא התחלה בעלמא ומתוקן ניכר שדעתו לידור

עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"א מהל' נדרים הל' נח סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רז:

ב ב מיי' שם:

ג ג מיי' פ"ב מהל' שבועות הל' ה סמג לאוין רלח טוש"ע יו"ד סי' רלו סעי' י:

ד ד מיי' פ"א מהל' מזירות הל"ח סמג עשין קמז:

ה ה מיי' פ"א מהל' נדרים הל' כג סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רז סעי' א:

תוספות

כל כנויי נדרים כנדרים וחרמים כחרמים. כינוי זהו שם שפל (כ"מ טפל) כדאמרי' המכנה שם לחבירו ה"נ כנויי נדרים דעיקר הנדר הוא כשמתפיס החפץ בדבר הנדור כמו דאמר הרי עלי ככר זה בהקדש ועל ככר אחר אומר יהא כזה זהו נדר כדאמר פרק ג' דשבועות (דף כ) עד שידור בדבר הנדור והני לישני בעיון נדר הן ולקמן בשילהי פירקין קאמר ר"ל לשון שבדו חכמי' ולהכי תקינו כנויי דלא ליטמא קרבן לה' דזימנין דאמר לה' ולא אמר לקרבן ומפיק שם שמים לבטלה ור' יוחנן אמר לשון נכרים דבלשונם בשנדרין נדר אומרים הכי וקשה דמ"ד לשון נכרים אמאי נקט הני לישני ליטמא בכל הלשונות שהם נודרים בלשונם יהא נדר ואומר ר"י ודאי אם יהא בלשונם יהא נדר אחרי שהם מבינים והני דמתני' אפי' לא יבינו הא' לשון הרי הוא נדר ומ"ד לשון שבדו חכמים קשה דה"ל כנויי דנזיר בדו חכמים והיכי יביא קרבן על לשון חכמים ובנדרים לא קשה אי עבר בכל תאחר על לשון חכמים ור"ל דהא דאמר ר' אדי לא דאמר אלא גבי נדרים אבל לא גבי מזיר וכן מוכח בגמרא דפרק הניחא למ"ד לשון נכרים אלא למ"ד לשון שבדו חכמים מאי איכא למימר ובמס' מזיר דקאמר כל כנויי נזירות כנזירות לא פריך בה"ג בגמ' ואור"י דאין זו ראיה דהגיעות היא להאריך במקום אחד ולקצר במקום אחר ועל לשון שבדו חכמים נמי הוי מזיר דכיון דתקינו חכמים שנודרין בהני לישני הוי כעיקר נזירות ויש כמה בדיהם לעשות תקנתן כעיקר נזירות ועוד י"ל כיון שתקנו חכמים הני לישני חיוב הנודר לנדר גמור וגמר גלבו לעשותו כעיקר הלשון: **וחרמים בחרמים.** פירש למ"ד אתם חרמים להכהנים אם ירצה להחרים לבדק הבית יצטרך לומר אחיכר שם שמים לבטלה כמו בדיהם שנודרין בהני לישני הוי כעיקר נזירות ויש לבדק הבית יאמר חרם לבדק הבית: **ושבועות בשבועות.** שבועה שבועה מפרש לקמן וקשה דשילהי פ' שבועת העדות (דף לה) קאמר יתן ה' אותך לאלה ולשבועה נאמר כאן אלה ונאמר להלן אלה מה להלן בשם אף כאן בשם וכן ריש פ' שבועת הדיינין (דף לח) קאמר כאלן כך תניא דאמר בעיון שם אפי' תיבה רבנן דאמרי בכינויין אבל (לא) בלא כינוי בשם לא אמרינן אבל אם אוכל שבועה שאוכל לך אסור ואותו"ת הא דבעיון שם או כינוי במושבע מפי אחרים אבל מושבע מפי עצמו מאי אסר נפשיה בלא שום כינוי: ונזירות בנזירות. פירשה אמאי לא תנא חרמי ב

גמ' מאי שנא גבי נדרים דתני כולהון. כלומר ואילו בתמ' מזיר[1] לא תנא אלא כל כנויי מזירות כמזירות: **נדר ושבועה כתיבי גבי הדדי.** דכתיב כי ידור נדר לה' או השבע שבועה[2]: **איידי דתנא נדרים דמיסתר חפצא עליה.** כלומר שאוסר הכבר עליו ואומר אכילת בכר זה עלי לאפוקי שבועה דאסר נפשיה מן חפצא כלומר שאומר שבועה אלא אוכל בכר זה. ומהא משמע דאין שבועה בלשון נדר ולא נדר בלשון שבועה הילכך כל שהחליף של זה בזה אין בדבריו כלום. ואיכא למידק דתניא בפרקין (דף יב.) איזהו איסר האמור בתורה הרי עלי שלא אוכל בשר אלמא יש נדר בלשון שבועה דהא שלא אוכל קאמר וכפ' שבועות שתים בתרא נמי משמע דיש שבועה בלשון נדר דאמרינן התם (שבועות כב.) באומר אכילה משתיה עלי שבועה והא האי ליתנא בנדר הוא וקאמר ליה גבי שבועה אלמא מהני. י"ל דהני ליתני לאו בדוקא נקיט להו דהוא דאיזהו איסר האמור בתורה לא אתא אלא לאשמועינן דרך איסר ע"י התפסה ומש"ה לא דק בלישניה ולעולם במוליאו בלשון נדר קאמר והיא נמי דאמרינן אכילה משתיה עלי שבועה לאו דוקא דאמר דהאי ליתנא אלא דאמר שבועה שלא אוכל שתיה אלא דהתם איידי דאמר לעיל מינה באומר אכילה משתיה עלי קונם דהוא ליתנא דוקא בנדר אמר נמי אכילה משתיה עלי שבועה ולאו דוקא וכן דעת ר"מ ז"ל והרב בן מג"ש ז"ל ולזה הסכים הרשב"א ז"ל. ובירושלמי אפליג בהאי דינא דאמרינן התם[3] דר' יודן ורבי ורבי מונא סברי אין נדר בלשון שבועה ואין שבועה בלשון נדר ורבי יוסי פליג עליהו ומשמע דקיימא לן כרבים. אבל הרמב"ן ז"ל כתב בהלכות נדרים שלו דליכא לשבושי הגי סוגיא ולמימר דלא דייקי בלישנייהו אלא ודאי נדר שאמרו בלשון שבועה ושבועה בלשון נדר מהני מיהו לאו מעיקר נדר ועיקר שבועה דהא אמרינן בסוגיין בנדר ושבועה לא שוין בלשנייהו אלא מדין ידות הוא דמהני דנדר שאמרו בלשון שבועה כיון דפיו ולבו שוין לאסור[4] שבועה על עצמו אע"פ שלא אמרו בלשון מדוקדק יד מיהא הוי וכן בשבועה שאמר שבועה ככר זה עלי כיון שפיו ולבו שוין לאסור אכילתו מכבר זה בשבועה מהני מדין יד אלא דבסוגיין דהכא בעיקר לשון נדר ובעיקר לשון שבועה איירינן: **פתח בכנויין וכו' ותו ידוש וכו'.** י"ל דהכי פירושא ודאי תנא בכנויין פתח דאפילו אי אמרת דמתניתין מיתסרא לא מיתסרא רישא אאין אדם מתסר בדאיסר אלא באמצעו וכיון דעל כרחיך בכנויים פתח אפילו תנא נמי ידות הוה ליה לפרושא כלומר מסורי מתסרא: **ולפרוש בנויין ברישא.** כלומר אע"ג דתרתא קושיא בתרייתא מיהו קמייתא אכתי קשיא. ומתרלינן דאורחיה דתנא לפרושי בריש"א ההיא דסליק מינה כדתנן במה מדליקין וכו': **וכל היכא דפתח כה לא מפרש כה ברישא.** דקס"ד דכי מתרלינן ההוא דסליק מיניה הוה מפרש בריש"א בדוקא קאמרינן דאי ליכא קפידא במילתא[5] ה"ל לתנא למתניתיה לגוהלו בחדא גוונא ומשום הכי מקשי: **והתנן יש נוחלין ומנחילין.** היינו האב את הבנים. נוחלין ולא מנחילין היינו האיש את אמו: **מוחרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן.** מפרש בפרק יש מותרות [יבמות פד.] כהן הדיוט שנשא את האלמנה ויש לו את כהן גדול. מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן כהן גדול שקידש את האלמנה ויש לו אח כהן הדיוט: **טעונות שמן ולבונה.** מפרש בפרק כל המנחות [מנחות עט.] מנחת הסלת והמחבת והמרחשת. שמן ולא לבונה מנחת נסכים: **טעונות הגשה.** שיגיש הכהן את המנחה בקרן דרומית מערבית דכתיב (ויקרא ו) זאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן לפני ה'. ומפרשי' בפ' היה מביא [סוטה יד:] דהיינו קרן דרומית מערבית: **סנופה.** כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף: **טעונה הגשה ואינה טעונה תנופה.** היינו מנחת חוטא. טעונה תנופה ואינה טעונה הגשה היינו לוג שמן של מצורע ואשמו והביכורים: בכור

גמ' כל כינויי נדרים כנדרים מאי שנא גבי נזיר דלא קתני להו לכולהו ומאי שנא גבי נדרים דקתני לכולהו משום דנדר ושבועה כתיבי גבי הדדי תני תרתין וכיון דתני תרתין תני לכולהו וליתני כינוי שבועות בתר נדרים איידי דתנא נדרים דמיתסר חפצא עליה תנא נמי חרמים דמיתסר חפצא עליה לאפוקי שבועה דקאסר נפשיה מן חפצא פתח בכינויין כל כנויי נדרים ומפרש ידות האומר לחבירו מודר אני ממך ותו ידות אינשי איירי בהון וחסורי מיחסרא והכי קתני כל כינויי נדרים כנדרים וידות נדרים כנדרים [1]וליפרוש כינויין ברישא ההוא דסליק מיניה ההוא מפרש ברישא כדתנן [2]במה מדליקין ובמה אין מדליקין אין מדליקין כו' [3]במה טומנין ובמה אין טומנין אין טומנין כו' [4]במה אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה לא תצא אשה וכל היכא דפתח לא מפרש ברישא והתנן [5]יש נוחלין ומנחילין נוחלין ולא מנחילין ואלו נוחלין ומנחילין [6]יש מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן ואלו מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן [7]יש טעונות שמן ולבונה שמן ולא לבונה ואלו טעונות שמן ולבונה [8]יש טעונות הגשה ואין טעונות תנופה תנופה ולא הגשה ואלו טעונות הגשה [9]יש בכור לנחלה ואין בכור לכהן בכור לכהן ואין בכור לנחלה ואיזהו בכור לנחלה ואין בכור לכהן הלין משום דאוושו ליה מפרש ההוא דפתח ברישא והא [10]במה בהמה יוצאה ובמה אינה יוצאה דלא אוושא וקתני יוצא גמל אלא

גמ' מ"ש גבי נזיר דלא קתני לכולהו. דהתם קתני כל כינויי נזירות (א) ותו לא מידי ולא קתני לכל הני דנדרים ושבועות: **כתיבי בהדי הדדי.** כל נדר וכל שבועה אסר[1] וכיון דלגב דקתני (ב) שבועות קתני לכולהו: **וליתני שבועות בתר נדרים.** כדכתיבי הדר ליתני לכולהו: **דמיסתר חפצא.** דכי אמר דבר זה עלי בקרבן או בחרם אסר ליה לאחפץ עליו ומשום הכי תני להו בהדי הדדי אבל כי אמר שבועה אלא אוכל דבר זה או שאיני נהנה מדבר זה איהו לא אסר לאחפצא עליה אלא נפשיה אסר מההוא חפצא: **פתח בכינוי ומפרש ידוש.** לאלתר מודר אני ממך וכו' דהיינו ידות ולכתחילה ה"ל לאתני' לפרש כינויין כגון קונם והדר ליתני ידות: **ותו.** אכתי איכא למיפרך ידות אינשי היכי שכיחי התנא דלא קתני וידות נדרים כנדרים: **איירי בהו.** דודאי לא שכיח להו לידות וחסורי מיחסרא איירי ברישא ליפרוש נמי ברישא קודם דפריש ידות: **ההוא דסליק מיניה.** כגון ידות דסליק מיניהו ומפרש להו לאלתר ברישא כדתנן במה מדליקין ונקיט במה אין מדליקין דסליק מיניה וכן כל הני: **וכל היכא דפתח ביה לא מפרש ברישא והתנן יש נוחלין כו'.** ומפרש ברישא אלו נוחלין ומנחילין: **הלין.** פתח ברישא משום דאוושו ליה (ד) קתני דיש נוחלין ומנחילין נפישין מהני דלא מנחילין וכן כל הני משום הכי מפרש להו לאלתר אע"ג דפתח בהו ברישא אבל הכא גבי נדרים וכן במה מדליקין דלא נפישי הוהו דסליק מיניה פתח ברישא. ל"א אוושו דקתני מרבעה דברי' כגון יש נוחלין ומנחילין ונוחלין ולא מנחילין מנחילין ולא נוחלין לא נוחלין ולא מנחילין וכן בכולהו יש מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן כו' הואיל ותני כל הני מתחיל בהוא דפתח ברישא ומפרש יתיה דאם היה מפרש בהוא דסליק מיניה ברישא שמא ישכח את הראשונות אלא פתח בראשון ומפרש להו כסדרן אבל היכא דלא אוושו כגון הני במה מדליקין וכו' ליכא למיחש להו ובמתניתין נמי ליכא למיחש דלא מפרש אלא כינויי ידות והני חרמים ושבועות וזיר בהני ליכא למימר דאוושן דהא לא צריך להו למיתני אלא אגב גררא נסיב להו ומשום הכי לא שכח לקמייתא דלא צריך הכא כל כך דלא הוא עיקר אלא כינוי וידות בלבד וכמאן דלא תני להו לאחריני דמי: אלא

מיתסרא לא מיתסרא רישא אאין אדם מתסר ברשם דבריו אלא באמצעו וכיון דעל כרחיך בכנויים פתח אפילו תנא נמי ידות הוה ליה לפרושא ההוא דפתח בה ברישא. ותו ידות אנשינהו שכחן שהרי לא הזכירן תחלה כדי שיפרש אותן. ומתרץ קושיא בתרייתא וקאמר אייר בהון וכו' כלומר מסורי מתסרא: **ולפרוש בנויין ברישא.** כלומר אע"ג דתרתא קושיא בתרייתא מיהו קמייתא אכתי קשיא. ומתרלינן דאורחיה דתנא לפרושי ברישא ההוא דסליק מיניה כדתנן במה מדליקין וכו': **וכל היכא דפתח כה לא מפרש כה ברישא.** דקס"ד דכי מתרלינן ההוא דסליק מיניה הוה מפרש ברישא בדוקא קאמרינן דאי ליכא קפידא במילתא[6] ה"ל לתנא למתניתיה לגוהלו בחדא גוונא ומשום הכי מקשי: **והתנן יש נוחלין ומנחילין.** היינו האב את הבנים. נוחלין ולא מנחילין היינו האיש את אמו: **מוחרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן.** מפרש בפרק יש מותרות [יבמות פד.] כהן הדיוט שנשא את האלמנה ויש לו אח כהן גדול. מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן כהן גדול שקידש את האלמנה ויש לו אח כהן הדיוט: **טעונות שמן ולבונה.** מפרש בפרק כל המנחות [מנחות עט.] מנחת הסלת והמחבת והמרחשת. שמן ולא לבונה מנחת נסכים: **טעונות הגשה.** שיגיש הכהן את המנחה בקרן דרומית מערבית דכתיב (ויקרא ו) זאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן לפני ה'. ומפרשי' בפ' היה מביא [סוטה יד:] דהיינו קרן דרומית מערבית: **סנופה.** כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף: **טעונה הגשה ואינה טעונה תנופה.** היינו מנחת חוטא. טעונה תנופה ואינה טעונה הגשה היינו לוג שמן של מצורע ואשמו והביכורים: בכור

תוספות

ומ"ש גבי נזיר דלא תני בולהו. פי' חרמים ושבועות ונדרים ומשני משום דנדר ושבועות גבי הדדי כתיבי דכתי' אם כי ידור נדר לה' או השבע שבועה אע"ג דגבי נזיר כתיב כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר מ"מ עיקר פרשת נדרים לאו התם כתיב אבל עיקר פ' שבועות ונדר כתיבן גבי הדדי תימה גבי שבועות ליפרוך כי האי ולימא כיוני שבועות כשבועות כי האי דגבי נזיר דמהדר ונקט כל כינוי נזירות כמזירות וי"ל דכיון דלית ביה ידות לא חשו להזכירם: **נדרים דמתסר חפצא עליה.** דאמר ככר זה קונם עלי שעושה הכבר עליו הקדש גבי חרמים נמי אסר חפצא על נפשיה דגבי קרא אשר יחרים [אים לה'] מכל אשר לו (ויקרא כז) משמע דהתפץ יהיה חרם גבי נדרי אע"ג דכתיב כי ידור דמשמע לה דר"ל אגברא מ"מ כתיב כי ידור נדר דר"ל דמפיר בנדור וחזו החפץ ואע"ג דגבי שבועה כתיב או השבע שבועה מ"מ גבי קרא לא משבעו דמזהר אגברא וא"מ ומנ"מ אי אסר חפצא עליה אי אינו אחפצא י"ל דלעניין זה אשם היה אומר קונם שלא אוכל ככר זה לא אמר כלום וכן אמר גבי שבועה להפך: ותו ידות אנשי. פי' בריש"א ליתני ידות נדרים כנדרים ומשני לא אנשי אייר בהון יחסורי מחסרא: **ולפרוש כינויין ברישא.** דהא קאמרת דתני ידות בתר כינויין ולא משמע ליה לתנא התנה ולומר תני רישא ידות קודם כינויין דלא רלה לשנס המסכתא: **ההוא דסליק מיניה פתח ברישא.** ואם תאמר תקשי ליה מתניתין גופיה דקתני (דף י) כנוי נדרים קודם הוי ליה למתני כנוי [נזירות] קודם דסליק מיניה וי"ל דסליק מקרבן דקתני נדר בנזיר וכו': יש מותרות לבעליהן. הך בגמ' ביבמות מפרש לה ומשני הני משום דאוושן מפרש הוא דכתיב ברישא ולא אף אין יעבה בהן לכך מפרש ההוא דכתיב ברישא ונזיר נמי אינא כי האי סוגיא ומשני בגמה בהמה בתרך ענין בהמה באיסורא איירי מפרש היתר ברישא:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מאי שנא וכו' מזירות בבזירות וכו' לא מידי: (ב) ד"ה כתיבן וכו' לתנב דקתני נדרים ושבועות: (ג) ד"ה וליפרוש ואכתי הא בכינויים איירי ברישא ליפרוש להו נמי ברישא: (ד) ד"ה הלין וכו' דאוושו ליה הני דים נוחלין וכו' דסליק מיניה מפרש ברישא:

גליון הש"ס

גמ' כדתנן במה מדליקין. קשה לי אמאי לא הביא מהמוקדם ביש שבת כיצד העני עומד בחוץ:

פירוש הרא"ש

גמ' משום דנדר ושבועה כתיבי גבי הדדי. דכתיב כל נדר וכל שבועה אסר: נדרים מדדי דמיתסר **חפצא** עליה. דאיסור נדר הוא שמתפיסו בדבר הנדור ונאסר כמוהו וכן חרמים כדמפרש במתני': **לאפוקי** שבועה דאסר נפשיה מן **חפצא.** דכתיב (ויקרא ה) נפש כי תשבע שבועה אלא יעשה דבר זה ונזיר אע"פ שנאסר ביין אינו נאסר היין עליו אלא בגופו אלו הנזירות שאומר הריני נזיר וממילא נאסר היין ובתגלחת ובטומאה: ותו ידות אינשי. כלומר שכח התנא מלשנותן ברישא דכיון דפריש להו במתני' היה לו לשניתן ברישא ולומר שהם כנדרים וכיונא בזה בשאר דוכתי ליתנא דש"ס ידות מאן דכר דכר שמיהו אלא אלשון נדרים משונה: ואית ספרים דגרסי ידות אינשי אייר בהו כלומר מי דבר בהם שהם כנדרים דמפרש להו וליפרוש כנויים ברישא כיון דפתח בהו: יש טעונות וכו'. יש מנחות טעונות שמן ולבונה: יש בכור לנחלה. דמקרי ראשית אונו: ואין בכור לכהן. דלא הוי פעל רחם: דאין משום דאושן **ספ"ש ההוא** דפתח בהו ברישא. שבכל אחת יש ד' בנות ואי פתח במאי דסליק לפי שהנדרים תרוכים היה שיכח מקצתן:

(א) [מזיר כ.], (ב) שבת כ:, (ג) שם מז:, (ד) שם מ:, (ה) כ"ב קח., (ו) יבמות פד., (ז) מנחות עט., (ח) שם ס., (ט) בכורות מו., (י) [שבת נח:], (כ) [במדבר ל:], (ל) [כ.], (מ) [במדבר ל:], (נ) [פ"א ה"ח], (ס) [נ"ל בנדר], (ע) נ"ל לא ה"ל.

אלא לאו דוקא (ו). הא דאמרת דתנא לא דייק להי מפרש ברישא דזימנין מפרש וכו': **וליפתח.** בגוויהו וליתני ברישא כל ידות נדרים (ז) הואיל דמיבי ליה: **כינויין לשון נדרים.** דההי לשונות נדרי נכרים כקונם קונח קונם שיש לשון שקורין לקרבן קונס ויש לשון שקורין לקרבן קונח וכן השאר. (ח) [ומש"ה] קא חשיב להו והי"ה לכל לשון הנודר אדם מיתחייב והא דקא מנו חכמים הני לשונות משום דבהני לשונות בקיאין וכיון דאיכא נכרים בנדרי התורה אסרה בכל לשון דקאמר הא הוי נדר: **אלא נרים לקיים דקאמר לשון שבדו להם חכמים.** דחכמים תקינו הני לשונות להיות נודר בו: **מאי איכא למימר.** היכי מצי אמרת ידות איידי דאתיין מדרשא הא תרוייהו בין ידות בין כינויין מדרשא אתיין דמדרבנן נינהו: **מי קתני ידות.** הא לא קתני במתני' וידות נדרים כנדרים אלא חסורי מיתסרא לה דאמרת לעיל חסורי מיתסרא וכו' וכיון (ד) דאמרת הכי תני נמי ברישא כל ידות נדרים כנדרים וכיון דפתח להו ברישא להכי מפרש נמי להו ברישא: **וידות היכן דתנן.** היכא כתב להו קרא דדרים להו מייתי דאמר (ריש א) מדרשא אתיא ולא כתיבי ממש דא"כ הוו להו מדאורייי': **נזיר להזיר.** דמצי למיכתב כי יפליא לנדור נדר נזיר אלא מלהזיר דרשינן לעשות כל כינויי נזירות [כנזירות] דבכל כינויי לשון דמזיר הוי נזיר. והתם במסכת נזירה מפרש ידות נזירות וכינויי נזירות: **מה נדרים עובר בכל יחל.** דכתיב לא יחל דברו (במדבר ל): **ובכל תאחר.** דכתיב כי תדור נדר לה' אלהיך לא תאחר (ה) (דברים כג): **הא כתיב לנדור נדר.** ונילדרוש נמי מלנדור לעשות כינויי נדרים כנדרים: **והיקישא למה לי.** דאמרת מקיש נדרים לנזירות הא מלינן למידרש מקרא גופיה: **לנדור נדר.** הכי משמעו בני אדם ודברה תורה כלשון בני אדם וליכא למידרש מינה כלום: **לא דברה תורה כלשון בני אדם.** דכל היכא דכתב ייתור לשון כהאי גוונא לדרשא קא אתי ולא משום דמשתעי בלשון בני אדם: שהנזירות

אלא לאו דווקא זימנין מפרש ההוא דפתח ברישא זימנין ההוא דסליק מפרש ברישא ואיבעית אימא ידות (ט) איידי דאתיין מדרשא מפרש להון ברישא וליפתח הדין ברישא מיפתח פתח בכינויין דאורייתא ברישא והדר מפרש ידות דאתיין ליה מדרשא הניחא למאן דאמר (י) כינויין לשון נברים הן אלא למ"ד לשון שבדו להן חכמים להיות נודר בו מאי איכא למימר מי קתני ידות ולאו חסורי קא מחסרת לה אקדים נמי ותני ידות כל ידות נדרים כנדרים וכל כינויי נדרים כנדרים ואלו הן ידות האומר לחבירו ואלו הן כינויין (יא) קונם קונח קונם וידות היכא כתיב [1] איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה' ותניא נזיר להזיר לעשות כינויי נזירות כנזירות וידות נזירות כנזירות אין לי אלא בנזירות בנדרים מנין ת"ל איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה' מקיש נזירות לנדרים ונדרים לנזירות מה נזירות עשה בו ידות נזירות כנזירות אף נדרים עשה בהם ידות נדרים כנדרים ומה נדרים [א] עובר בבל יחל ובבל תאחר אף נזירות [2] עובר בבל יחל ובבל תאחר ומה נדרים [3] האב מיפר נדרי בתו [ד] ובעל מיפר נדרי אשתו אף נזירות [ה] האב מיפר נזירות בתו ובעל מיפר נזירות אשתו מ"ש גבי נזירות דכתיב נזיר להזיר נדרים נמי הא כתיב לנדור נדר והיקישא למה לי אי כתב נדר לנדור כדכתב נזיר להזיר כדקאמרת לא צריך היקישא השתא דכתיב לנדור נדר (ו) דברה תורה כלשון בני אדם הניחא למאן דאית ליה דברה תורה כלשון בני אדם אלא למאן דלית ליה דברה תורה כלשון בני אדם האי לנדור נדר מאי עביד ליה דריש ליה לעשות ידות נדרים כנדרים ומקיש נזירות לנדרים נזיר להזיר דריש ליה מלמד שהנזירות

דמתניתין סדרא דוקא נקט לפרושי ידות ברישא למר מהיכא דסליק מייתי משום דאתיין ליה מדרשא וכגוויין לא גריכי לפרושי ולמר מהיכא דפתח ביה משום דידות אתו מדרשא ולאוי להקדימן לכגוויין שאינן אלא לשון שבדו חכמים: **ה"ג לעשות ידות נזירות כנזירות.** ול"ג כנויי נזירות כנזירות דממ"נ לא מקרא נפקי דאי לשון נכרים הם לא גריכי קרא ואי לשון חכמים הם היכי נפקי מקרא: **ומה נדרים עובר בכל יחל וכל תאחר.** אם אמר כבר זה עלי איכא בל יחל ואי נדר להביא קרבן איכא בל תאחר: **הכעל מיפר נדרי עניו נפש ודברים שבינו לבינה וכדאי' בספרי** [פ' מטות ל יד]: **מיפר נדרי בתו.** דכתיב (במדבר ל) ואם היא אביה אותה: **הכעל מיפר נדרי אשתו.** דכתיב (שם) ואם הפר יפר אותם אישה ביום שמעו: **דכתיב נזיר להזיר.** דלאו אורחיה דקרא הכי דלעולם המקור קודם אל שם הפעולה כדכתיב לאסור איסר [שם] לקייס כל דבר [רות ד]: **הניחא למאן דאמר דברה תורה כלשון בני אדם וכו'.** ואף על גב דליכא למדרש לא דרשינן כדמוכח בפ"ב דב"מ (דף לא.): **לנדור נדר מאי עביד ליה.** הא נפקא ליה מהיקישא דנזירות. ונראה לי דמש"ה מקשה הכא לנדור נדר מאי עביד ליה ולעיל בסמוך אקשי היקישא למה לי (לי) משום דכי היכי דאמרינן ברים פ"ק דקדושין (מלכים ג' ט.) דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא ה"נ מילתא דאתיא בהיקישא אפשר טרח וכתב לה קרא וברים מיזהו נמי [ב"מ פא.] [א] אמרי' מילתא דאתיא בג"ש טרח וכתב לה קרא ומש"ה לא מקשי ברישא לנדור נדר מאי עביד ליה דאפשר לדחויי דאע"ג דאקשינהו רחמנא טרח למכתב בכל חד רבויא לידות ומש"ה אקשי ליה דעדיפא מינה דכיון דכתב רחמנא בכל חד ריבויא לידות למה ליה לאתא לאסמוכי היקישא אבל בסמוך לבתר דפרים הש"ס דלמ"ד דברה תורה כלשון ב"א אילטריך היקישא קא בעי למ"ד לא דברה לנדור נדר מאי עביד ליה דלא מצי למיפרך אליבה היקישא ל"ל דהא לא שמעינן ליה לדידיה דמפיק להו לידות מהיקישא דבריתא אליבא דמ"ד דברה אתיא מיהו פריך ליה כיון דע"כ הקישן הכתוב לנדור נדר מאי עביד ליה דאע"ג דאפשר דטרח וכתב קרא בכל חד וחד רבויא ולא סמך אהיקישא מ"מ כל היכא דאיכא למדרש דרשינן כדאמרינן התם פ"ק דקדושין גבי מילתא דאתיא בק"ו: שהנזירות

אלא לאו דווקא (ו). הא דאמרת דתנא לא דייק להי מפרש ברישא דזימנין מפרש וכו': **וליפתח.** בגוויהו וליתני ברישא כל ידות נדרים (ז) הואיל דמיבי ליה: **כינויין לשון נברים.** דההי לשונות נדרי נכרים כקונם קונח קונם שיש לשון שקורין לקרבן קונס ויש לשון שקורין לקרבן קונח וכן השאר. (ח) [ומש"ה] קא חשיב להו והי"ה לכל לשון הנודר אדם מיתחייב והא דקא מנו חכמים הני לשונות משום דבהני לשונות בקיאין וכיון דאיכא נכרים בנדרי התורה אסרה בכל לשון דקאמר הא הוי נדר: **אלא נרים לקיים דקאמר לשון שבדו להם חכמים.** דחכמים תקינו הני לשונות להיות נודר בו: **מאי איכא למימר.** היכי מצי אמרת ידות איידי דאתיין מדרשא הא תרוייהו בין ידות בין כינויין מדרשא אתיין דמדרבנן נינהו: **מי קתני ידות.** הא לא קתני במתני' וידות נדרים כנדרים אלא חסורי מיתסרא לה דאמרת לעיל חסורי מיתסרא וכו' וכיון (ד) דאמרת הכי תני נמי ברישא כל ידות נדרים כנדרים וכיון דפתח להו ברישא להכי מפרש נמי להו ברישא: **וידות היכן דתנן.** היכא כתב להו קרא דדרים להו מייתי דאמר (ריש א) מדרשא אתיא ולא כתיבי ממש דא"כ הוו להו מדאורייי': **נזיר להזיר.** דמצי למיכתב כי יפליא לנדור נדר נזיר אלא מלהזיר דרשינן [כנזירות] דבכל כינויי לשון דמזיר הוי נזיר. והתם במסכת נזירה מפרש ידות נזירות וכינויי נזירות: **מה נדרים עובר בכל יחל.** דכתיב לא יחל דברו (במדבר ל): **ובכל תאחר.** דכתיב כי תדור נדר לה' אלהיך לא תאחר (ה) (דברים כג): **הא כתיב לנדור נדר.** ונילדרוש נמי מלנדור לעשות כינויי נדרים כנדרים: **והיקישא למה לי.** דאמרת מקיש נדרים לנזירות הא מלינן למידרש מקרא גופיה: **לנדור נדר.** הכי משמעו בני אדם ודברה תורה כלשון בני אדם וליכא למידרש מינה כלום: **לא דברה תורה כלשון בני אדם.** דכל היכא דכתב ייתור לשון כהאי גוונא לדרשא קא אתי ולא משום דמשתעי בלשון בני אדם: שהנזירות

כבור לנהלה. ליטול פי שניים: **ואין כבור לכהן.** שיהא טעון פדיון. ומפרש בפ' יש בכור לנחלה (ט) דהיינו הבא אחר הנפלים וכן נמי מי שלא היו לו בנים ונשא אשה שכבר ילדה: **כבור לכהן ואינו כבור לנחלה:** כגון שהיו לו בנים ונשא אשה שלא היו לה בנים: **משום דאוושן ליה מפרש הא דפתח ברישא.** אוושן כלומר שדייהן מרובין דאמרינן בר"ה (דף לה.) דאוושי ברכות. הילכך אי מפרש להו למפרע אתי למטעי אלעולם אי לאו משום האי טעמא סדרא דווקא לפרושי ההוא דסליק מייני. ומקשינן והא במה בהמה יולאה וכו' (ו): **אלא לאו דוקא (קפני) ומנין מפרש וכו'.** ג"ל דלהכי מצני סדריה תנא לאשמועינן דליכא קפידא במילתא וכל תנא דתני כדבעי שפיר דמי וליכא בהא מילתא משום ומבחר לשון ערומים (איוב טו): **ואי בעית אימא ידות דאתיין ליה מדרשא וכו'.** ג"ל דהכי קאמר ודאי דליכא קפידא במילתא כדקאמרת דבהא ליכא למפלג דמתניתא מוכחי שפיר מיהו במתני' לא תימא חדא מיניהו נקט אלא בדווקא אקדים ידות משום דאתיין מדרשא: **כי פתח פתח בכינויין דאורייתא.** שכן דרך התנא להתחיל בדברים הידועים והפשוטים: **אלא למ"ד לשון שבדו חכמים להיות נודר בו.** שהתשוש מלבם מלשון אשר בדא מלבו (מלכים ג' יב): **להיות נודר בו.** מפרש לקמן (דף י.) שאם יאמר קרבן מיישינן שמא יזכיר את השם להשם סמוך גבי קרבן כדכתיב קרבן לה' (ו) ושמא יזכיר את השם ולא יזכיר קרבן ונמצא שהוציא ש"ש לבטלה ולכך חדשו לשונות הללו: **מאי איכא למימר.** דאע"ג דמדאורייתא נמי הם כמו שכתבתי במשנתנו אפי' הכי אינן פשוטים יותר מידות כדי שיתחיל בהם אדרבה ידות פשיטי טפי דאתו מדרשא: **אקדים נמי ותני ידות ברישא.** השתא משום דוחקין הדרי ממאי דנקט בפשיטותא בכולה סוגיין דאי חסורי מחסרא רישא דמלתא לא מחסרא ואמרינן דלמ"ד לשון שבדו חכמים הוי רישא מחסרא ואמרינן דמפרש תנא מאי דפתח ביה דהאי ואי בעית אימא ה"ק דתנא כבור לנחלה. שיהא טעון פדיון. ומפרש בפ' יש בכור לנחלה (ט) דהיינו הבא אחר הנפלים וכן נמי מי שלא היו לו בנים ונשא אשה שכבר ילדה: **כבור לכהן ואינו כבור לנחלה:** כגון שהיו לו בנים ונשא אשה שלא היו לה בנים: **משום דאוושן ליה מפרש הא דפתח ברישא.** אוושן כלומר שדייהן מרובין דאמרינן בר"ה (דף לה.) דאוושי ברכות. הילכך אי מפרש להו למפרע אתי למטעי אלעולם אי לאו משום האי טעמא סדרא דווקא לפרושי ההוא דסליק מייני. ומקשינן והא במה בהמה יולאה וכו' (ו): **אלא לאו דוקא (קפני) ומנין מפרש וכו'.** ג"ל דלהכי מצני סדריה תנא לאשמועינן דליכא קפידא במילתא וכל תנא דתני כדבעי שפיר דמי וליכא בהא מילתא משום ומבחר לשון ערומים (איוב טו): **ואי בעית אימא ידות דאתיין ליה מדרשא וכו'.** ג"ל דהכי קאמר ודאי דליכא קפידא במילתא כדקאמרת דבהא ליכא למפלג דמתניתא מוכחי שפיר מיהו במתני' לא תימא חדא מיניהו נקט אלא בדווקא אקדים ידות משום דאתיין מדרשא: **כי פתח פתח בכינויין דאורייתא.** שכן דרך התנא להתחיל בדברים הידועים והפשוטים: **אלא למ"ד לשון שבדו חכמים להיות נודר בו.** שהתשוש מלבם מלשון אשר בדא מלבו (מלכים ג' יב): **להיות נודר בו.** מפרש לקמן (דף י.) שאם יאמר קרבן מיישינן שמא יזכיר את השם להשם סמוך גבי קרבן כדכתיב קרבן לה' (ו) ושמא יזכיר את השם ולא יזכיר קרבן ונמצא שהוציא ש"ש לבטלה ולכך חדשו לשונות הללו: **מאי איכא למימר.** דאע"ג דמדאורייתא נמי הם כמו שכתבתי במשנתנו אפי' הכי אינן פשוטים יותר מידות כדי שיתחיל בהם אדרבה ידות פשיטי טפי דאתו מדרשא: **אקדים נמי ותני ידות ברישא.** השתא משום דוחקין הדרי ממאי דנקט בפשיטותא בכולה סוגיין דאי חסורי מחסרא רישא דמלתא לא מחסרא ואמרינן דלמ"ד לשון שבדו חכמים הוי רישא מחסרא ואמרינן דמפרש תנא מאי דפתח ביה דהאי ואי בעית אימא ה"ק דתנא

דמתניתין סדרא דוקא נקט לפרושי ידות ברישא למר מהיכא דסליק מייני משום דאתיין ליה מדרשא וכגוויין לא גריכי לפרושי ולמר מהיכא דפתח ביה משום דידות אתו מדרשא ולאוי להקדימן לכגוויין שאינן אלא לשון שבדו חכמים: **ה"ג לעשות ידות נזירות כנזירות.** ול"ג כנויי נזירות כנזירות דממ"נ לא מקרא נפקי דאי לשון נכרים הם לא גריכי קרא ואי לשון חכמים הם היכי נפקי מקרא: **ומה נדרים עובר בכל יחל וכל תאחר.** אם אמר כבר זה עלי איכא בל יחל ואי נדר להביא קרבן איכא בל תאחר: **הכעל מיפר נדרי עניו נפש ודברים שבינו לבינה וכדאי' בספרי** [פ' מטות ל יד]: **מיפר נדרי בתו.** דכתיב (במדבר ל) ואם היא אביה אותה: **הכעל מיפר נדרי אשתו.** דכתיב (שם) ואם הפר יפר אותם אישה ביום שמעו: **דכתיב נזיר להזיר.** דלאו אורחיה דקרא הכי דלעולם המקור קודם אל שם הפעולה כדכתיב לאסור איסר [שם] לקייס כל דבר [רות ד]: **הניחא למאן דאמר דברה תורה כלשון בני אדם וכו'.** ואף על גב דליכא למדרש לא דרשינן כדמוכח בפ"ב דב"מ (דף לא.): **לנדור נדר מאי עביד ליה.** הא נפקא ליה מהיקישא דנזירות. ונראה לי דמש"ה מקשה הכא לנדור נדר מאי עביד ליה ולעיל בסמוך אקשי היקישא למה לי (לי) משום דכי היכי דאמרינן ברים פ"ק דקדושין (מלכים ג' ט.) דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא ה"נ מילתא דאתיא בהיקישא אפשר טרח וכתב לה קרא וברים מיזהו נמי [ב"מ פא.] [א] אמרי' מילתא דאתיא בג"ש טרח וכתב לה קרא ומש"ה לא מקשי ברישא לנדור נדר מאי עביד ליה דאפשר לדחויי דאע"ג דאקשינהו רחמנא טרח למכתב בכל חד רבויא לידות ומש"ה אקשי ליה דעדיפא מינה דכיון דכתב רחמנא בכל חד ריבויא לידות למה ליה לאתא לאסמוכי היקישא אבל בסמוך לבתר דפרים הש"ס דלמ"ד דברה תורה כלשון ב"א אילטריך היקישא קא בעי למ"ד לא דברה לנדור נדר מאי עביד ליה דלא מצי למיפרך אליבה היקישא ל"ל דהא לא שמעינן ליה לדידיה דמפיק להו לידות מהיקישא דבריתא אליבא דמ"ד דברה אתיא מיהו פריך ליה כיון דע"כ הקישן הכתוב לנדור נדר מאי עביד ליה דאע"ג דאפשר דטרח וכתב קרא בכל חד וחד רבויא ולא סמך אהיקישא מ"מ כל היכא דאיכא למדרש דרשינן כדאמרינן התם פ"ק דקדושין גבי מילתא דאתיא בק"ו: שהנזירות

נזירות כנזירות. כגון נזירות כדי נסבה דלמאן דאמר שבדו להם חכמים הוי מדרבנן ולמ"ד ל' נכרים לא בעי קרא ועוד דתרוייהו לא נפקי ממד קרא וכן לא קתני אלא מה נזירות עשה ידות נזירות כו' וכגוויי לא מדכר: **עובר בבל יחל.** דכתיב לא יחל דברו: **ובבל תאחר.** דכתיב נדר לה' תאחר לשלמו: **אי כתיב נדר לנדור כדכתיב נזיר להזיר כו'.** והוה דרשינן מיניה ידות אבל השתא דכתיב לנדור נדר דברה תורה כלשון ב"א שכן דרך המקרא לכתוב המקור ואחר כך שם הדבר ופירושו כמו לעשות מעשים ולשון ב"א לבפול דבריהם על דרך זה ולית כאן לישנא ידות דלדרשא: **הניחא לשם ד"ת ד"ת בו'.** פלוגתא בפ' אלו מציאות (דף לא.) ובפ"ק דקדושין (דף יח.) ובפ' ד' מיתות (דף סד.):

עין משפט נר מצוה

(א מיי' פ"ז מהל' נדרים הל' ה:
ב מיי' פ"ה מהל' מזירות הל' כא:
ג מיי' פ"ז מהל' נדרים הל' ו טוש"ע יו"ד סי' רלד סעי' א:
ד מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' ב:
ה מיי' פ"ב מהל' מזירות הל' ח):

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר לְהַזִּיר לַיי׳:

במדבר ו ב

תוספות

אלא למאן דאמר לשון שבדו חכמים. למאי דפרשינן במתני' דתקינו חכמים שהלשון יהיה מועיל וחל עליה מן התורה י"ל מ"מ אין דינם פשוט יותר מידות ובדין היה להקדימן אמאי לא אקדמיהו: עוד אומר ר"י כשם רבי יחיאל דבירושלמי איתא בהדיא למאן דאמר לשון שבדו חכמים דאינו מביא קרבן על כינוי מזירות וכינוי מזירות אינו כמזיר אלא לענין מלקות: **הכי נמי אקדים ותני ידות ברישא.** וא"ע כי מתחילה היה קשה להביה ברישא ועתה מנה: (לעיל): וידות. דאמר לעיל דאתיא מדרשא מהיכא נפקא: **לעשות כינוי נזירות כנזירות.** לא מיבעיא קרא יחיה דודאי הם מן התורה ולא איצטריך היתר רק לידות (ולא) [דהא] מנופיה דקרא שמעינן הכינויים וכבר הזכירה דבהיקש דסיפא לא מזכיר כינויין כן פירש ה"ר אליעזר דיתור לאיצטריך למדרש ידות נזירות כמזירות: **אף נזירות עובר בבל תאחר.** ולקמן קאמר כל תאחר דמזירות היכי משכחת לה: **א' כתב נדר לנדור כדכתב נזיר להזיר בדקאמרת.** שכן דרך המקראות לכתוב שם דבר כמו עשה יעשה אמר אמרתי ומדשני לכתב נזיר להזיר לדרוש השתא דכתיב לנדור נדר אומרתי דקרא הוא ולילא יאומרא ודברה תורה כלשון בני אדם: **הניחא למאן דאמר נזירות הל' ע' נזירות.** פלוגתא היא בפרק שני דמכילתין (דף יז) ואומר ר"י דלקמן מוכח דהיכא דאמר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר דכולי עלמא לא פליגי דהויא על יום אחד חיילא על כולו וכי פליגי באומר הריני נזיר היום הריני נזיר נזיר היום ומה יש לפרש האי פלוגתא:

מסורת הש"ס

(ו) [נכמות ב: ושם נסמן], (ב) [לקמן י.], (ג) [קדושין ח: ושם נסמן], (ד) [ב.], (ה) [נכורות מו.], (ו) [ע"כ שיך לדף כ:], (ז) [ריקלא ו].

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה אלא לאו דוקא הוא הא: (ב) ד"ה וליפתח וכו' ידות נדרים כנדרים הואיל: (ג) ד"ה כינויין וכו' וכן השאר והני קא חשיב וכו' דנדרי הכי התורה אסרה: (ד) ד"ה מי קתני וכו' וכיון דאמרינן: (ה) ד"ה וכבל תאחר וכו' לא תאחר לשלמו הס"ד:

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) ר"נ ד"ה לנדור נדר. ובריש אחיהו נשן אמרי' מלמא דאתיא בג"ש טרח וכתב לה קרא וכו'. ב"ב עיין בספר חק נתן בסמ' זמנים דף מ ע"א בלשון רש"י ד"ה אין מלמדין מ"ש על דברי הר"ן אלה:

מוסף רש"י

כינויין לשון נברים הן. דהכי משתבני אומות, וכי נדרי או משתבני משתעו בהני לשונות ושרא"ל נמי כי אמר בהאי לישנא מיתסר, דהתורה אמרה כי יודר, בכל לשון הנדר (לקמן י.) שאם לשונות מומחים לקלא לשונות של שבעים לשון, ומאחר שהנדר אין צריך לשון הקודש, כל הנדר בהם הואיל ולשון מומחה הוא אלא קנא לשונות נדר גמור הוא מן התורה, והוא הדין בשאר בהם נדר גמור הוא מן התורה, אבל שנדר בהם נדר גמור הוא מן התורה, ולא תפסו ג' לשונות שהחכמו אלא שאם קרובים ללשון הקודש (מאירי בשמה). לשון שבדו להן חכמים. הני לשונות מלאו להם חכמים שיהו נודרין בהן (שם). קונם. שאמר קונם ככר זה עלי (שם).

פירוש הרא"ש

ואיבעית אימא ידות איידי דאתיין מדרשא בו'. כלומר ודאי הלי טעמא איתיה דלא דק תנא זמנין דפרש כמאי דפתח וזימנין כמאי דסליק ומיהו הכא אי' טעמא אמאי פתח בידות: בינויין לשון נברי' הם. כרי עיקר הדבר כלשונם: לשון שבדו להם חכמים. כמו (מלכים ג' יב) כאדם אשר בדא מלבו תקנו לדור בו: הוה כדי אלא יראנלו להזמיר ל' קרבן כדי שלא יאמר קרבן לה' כי ריב המתפיסים בנדר היו מתפיסין בקרבן לכן תקנו לו כנויי: **וידות היכא כתיבן.** דקאמרת דאתיין מדרשא: **נזיר להזיר לעשות ידות**